

Υπόθεση C-365/23[Arce] ⁱ

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία υποβολής:

9 Ιουνίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Augstākā tiesa (Senāts) (Λεττονία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Ιουνίου 2023

Αναιρεσείουσα και ενάγουσα:

SIA A

Αναιρεσίβλητοι και εναγόμενοι:

C

D

E

[παραλειπόμενα]

Civillietu departaments (τμήμα αστικών υποθέσεων)

**Latvijas Republikas Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της
Λεττονίας)**

ΔΙΑΤΑΞΗ

Ρίγα, 7 Ιουνίου 2023

Το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) [παραλειπόμενα] [σύνθεση του αιτούντος δικαστηρίου]

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

εξέτασε στο πλαίσιο έγγραφης διαδικασίας το ζήτημα της ενδεχόμενης υποβολής αιτήσεως προδικαστικής απόφασης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αστική υπόθεση με αντικείμενο την αγωγή που η εταιρία SIA A άσκησε κατά των φυσικών προσώπων C, D και E, με αίτημα την καταβολή της αμοιβής που προβλέπεται σε σύμβαση παροχής υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας σε συγκεκριμένο άθλημα, σε συνέχεια της οποίας η SIA A άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης του Rīgas apgabaltiesa (εφετείου Ρίγας, Λεττονία) της 22ας Ιανουαρίου 2021.

Αντικείμενο και κρίσιμα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης

- 1 Στις 14 Ιανουαρίου 2009 η εταιρία SIA A, αφενός, και ο C και οι γονείς του, D και E, αφετέρου, συνήψαν σύμβαση παροχής υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας σε συγκεκριμένο άθλημα (στο εξής: σύμβαση), με σκοπό την επίτευξη του σκοπούμενου αποτελέσματος, ήτοι την εξασφάλιση μιας επιτυχημένης σταδιοδρομίας, ως επαγγελματία αθλητή, για τον C. Η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε σε 15 έτη, ήτοι έως τις 14 Ιανουαρίου 2024. Η σύμβαση προέβλεπε ότι η SIA A θα παρείχε στον νεαρό αθλητή διάφορες υπηρεσίες [κατάρτιση και προπόνηση, αθλητική ιατρική και ψυχολογία, μέτρα επαγγελματικού προσανατολισμού (κατάρτιση, εφαρμογή και παρακολούθηση σχεδίου σταδιοδρομίας, σύναψη συμβάσεων μεταξύ του αθλητή και αθλητικών συλλόγων), εμπορική προώθηση, νομικές υπηρεσίες, λογιστική] για τις οποίες ο αθλητής θα κατέβαλλε αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων του κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης.

Κατά την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης, ο C ήταν 17 ετών και δεν είχε την ιδιότητα του επαγγελματία αθλητή.

- 2 Στις 29 Ιουνίου 2020 η SIA A άσκησε αγωγή κατά των C, D και E με σκοπό την είσπραξη της προβλεπόμενης στη σύμβαση αμοιβής. Με το δικόγραφο της αγωγής, η ενάγουσα εξέθεσε τα εξής:

[2.1.] Η ενάγουσα είναι εμπορική εταιρία συσταθείσα με σκοπό την ανάπτυξη στη Λεττονία της άσκησης συγκεκριμένου αθλήματος και των αθλητών του. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η ενάγουσα πρόσφερε στους αθλητές συνδυασμένες υπηρεσίες για την ανάπτυξη των επαγγελματικών ικανοτήτων και της σταδιοδρομίας τους μέσω της σύναψης συμβάσεων οι οποίες προέβλεπαν υποχρέωση μελλοντικής πληρωμής, εφόσον οι απολαβές των αθλητών υπερέβαιναν τα 1 500 ευρώ μηνιαίως κατ' ελάχιστον.

[2.2.] Στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης, η ενάγουσα παρέσχε στον C, κατά τα έτη 2009 και 2010, τις υπηρεσίες στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας που παρατίθενται στο παράρτημα της σύμβασης. Ο C δεν έκανε χρήση ορισμένων εκ των προτεινόμενων υπηρεσιών, έκανε όμως χρήση άλλων, περιλαμβανομένων, ενδεικτικώς, των ατομικών και ομαδικών προπονήσεων υπό την καθοδήγηση ειδικών με υψηλά προσόντα. Η παροχή των υπηρεσιών απαίτησε

την επένδυση οικονομικών πόρων εκ μέρους της ενάγουσας, ο δε C δεσμεύτηκε, δυνάμει της ρήτρας 6.1 της σύμβασης, να καταβάλει στην ενάγουσα αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % κάθε καθαρού εσόδου προερχομένου από τις δραστηριότητες άσκησης του οικείου αθλήματος, διαφήμιση, εμπορική προώθηση και εμφάνιση στα μέσα ενημέρωσης, προσαυξημένη κατά τον ισχύοντα στη Λεττονία φόρο προστιθέμενης αξίας.

[2.3] Η ενάγουσα εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπείχε δυνάμει της σύμβασης, αλλά οι εναγόμενοι παρέβησαν τους όρους της σύμβασης και δεν κατέβαλαν την προβλεπόμενη στη σύμβαση αμοιβή για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες. Δεδομένου ότι τα έσοδα του C από τις συμβάσεις που συνήψε με αθλητικούς συλλόγους του οικείου αθλήματος ανέρχονται σε 16 637 779,90 ευρώ, οι εναγόμενοι πρέπει να καταβάλουν στην ενάγουσα το 10 % της αξίας των συναφθεισών συμβάσεων, ήτοι συνολικά 1 663 777,99 ευρώ.

- 3 Το πρωτοδικείο και το εφετείο απέρριψαν τα αιτήματα της ενάγουσας.

Η ενάγουσα άσκησε αναίρεση. Με την αναίρεση που άσκησε κατά της απόφασης του εφετείου που απέρριψε την έφεσή της εκτιμώντας ότι η σύμβαση δεν ήταν σύμφωνη με τους κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών, η [ενάγουσα και νυν] αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η σύμβαση περιλαμβάνεται στις συμβάσεις για αθλητές της κατηγορίας «ελπίδων», στις οποίες δεν έχουν, κατά την αναιρεσείουσα, εφαρμογή οι κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Με το δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα επισημαίνει επίσης ότι είναι αναγκαία η υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο σχετικά με τα ζητήματα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι ασαφή και από τα οποία εξαρτάται η επίλυση της διαφοράς.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης

- 4 Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: άρθρο 17, παράγραφος 1, και άρθρο 24, παράγραφος, 2.

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (στο εξής: οδηγία 93/13): άρθρο 1, παράγραφος 1, άρθρο 2, στοιχεία β' και γ', άρθρο 3, παράγραφος 1, άρθρο 4, παράγραφος 2, άρθρο 5, άρθρο 6, παράγραφος 1, άρθρο 8 και άρθρο 8α.

- 5 Κρίσιμες διατάξεις του λεττονικού δικαίου:

[5.1] Civillikums (αστικός κώδικας, <https://likumi.lv/ta/id/225418-civillikums>):

186. Οι γονείς εκπροσωπούν από κοινού τα τέκνα τους στις προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις τους (από κοινού εκπροσώπηση). [...]

223. Ο πατέρας και η μητέρα είναι οι φυσικοί κηδεμόνες των ανήλικων τέκνων τους δυνάμει του δικαιώματός τους επιμέλειας και κηδεμονίας.

293. Σε ζητήματα που αφορούν τον ανήλικο, ο κηδεμόνας δύναται να συνάπτει κάθε είδους συμβάσεις, καθώς και να αποδέχεται και να πραγματοποιεί πληρωμές, προς το συμφέρον του ανηλίκου. Κάθε τέτοια πράξη δεσμεύει τον ανήλικο, εφόσον ο κηδεμόνας ενήργησε καλόπιστα και εντός των ορίων της χρηστής οικονομικής διαχείρισης, χωρίς να δεσμεύει τον ανήλικο μετά την ενηλικίωσή του, εκτός εάν συντρέχουν ιδιαίτερες ανάγκες.

1408. Οι ανήλικοι στερούνται δικαιοπρακτικής ικανότητας.

[5.2] Patērētāju tiesību aizsardzības likums (νόμος περί προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών, στο εξής: νόμος περί προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών) (όπως ίσχυε κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης· το ισχύον και το προϊσχύσαν κείμενο είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση <https://likumi.lv/doc.php?id=23309>):

Άρθρο 1 Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, νοούνται ως: [...]

3) καταναλωτής: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο δηλώνει τη βούληση να αποκτήσει, αποκτήσει ή μπορεί να αποκτήσει ή να χρησιμοποιήσει αγαθά ή υπηρεσίες για σκοπό άσχετο με την οικονομική ή επαγγελματική δραστηριότητά του·

4) πάροχος υπηρεσιών: κάθε πρόσωπο το οποίο, κατά την άσκηση της οικονομικής ή επαγγελματικής δραστηριότητάς του, παρέχει υπηρεσία σε καταναλωτή [...]

Άρθρο 6 Καταχρηστικές συμβατικές ρήτρες [...]

2) Οι ρήτρες της σύμβασης πρέπει να είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.

3) Ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των συμβαλλομένων θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική αναντιστοιχία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων που προβλέπονται στη σύμβαση. [...]

8) Οι καταχρηστικές ρήτρες που περιέχονται σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ παραγωγού, πωλητή ή παρόχου υπηρεσιών, αφενός, και καταναλωτή, αφετέρου, είναι άκυρες από τη σύναψη της σύμβασης, πλην όμως η σύμβαση παραμένει σε ισχύ εάν μπορεί να υπάρξει χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες. [...]

[5.3] Νόμος περί προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών (όπως ισχύει από την 1η Ιουλίου 2014):

Άρθρο 6 Καταχρηστικές συμβατικές ρήτρες [...]

2²) Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στις συμβατικές ρήτρες που καθορίζουν το αντικείμενο της σύμβασης ή αφορούν το ανάλογο ή μη μεταξύ του τιμήματος ή της αμοιβής, αφενός, και του αγαθού ή της υπηρεσίας, αφετέρου, εφόσον οι εν λόγω ρήτρες είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. [...]

Λόγοι για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την εφαρμογή και την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης

- 6 Το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει τον όρο «καταναλωτής» σε πλείονες υποθέσεις, όμως, έως τώρα, η νομολογία του δεν έχει εξετάσει τη δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών στον τομέα του αθλητισμού.
- 7 Κατά τη γνώμη του Senāts (Ανωτάτου Δικαστηρίου), πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες παρατηρήσεις.

[7.1] Στη Λευκή Βίβλο για τον αθλητισμό η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αθλητική δραστηριότητα υπόκειται στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Το δίκαιο περί ανταγωνισμού και οι διατάξεις για την εσωτερική αγορά εφαρμόζονται στον αθλητισμό, αφού αποτελεί οικονομική δραστηριότητα. Ο αθλητισμός υπόκειται επίσης σε άλλες σημαντικές πτυχές του δικαίου της Ένωσης, όπως στην απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, στις διατάξεις σχετικά με την ιθαγένεια της Ένωσης και την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην απασχόληση. Ταυτόχρονα, ο αθλητισμός έχει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία αναφέρονται συχνά με τον όρο «ιδιαιτερότητα του αθλητισμού». Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η ιδιαιτερότητα του αθλητισμού θα εξακολουθήσει να αναγνωρίζεται, αλλά δεν μπορεί να γίνεται αντιληπτή κατά τρόπο που να δικαιολογεί τη γενική εξαίρεση από την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης [βλ. Λευκή Βίβλο της Επιτροπής για τον αθλητισμό, της 11ης Ιουλίου 2007, COM(2007) 391, σημείο 4.1].

[7.2] Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της Ένωσης, η άσκηση αθλητικών δραστηριοτήτων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στο μέτρο που συνιστά οικονομική δραστηριότητα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Απριλίου 2013, Asociația Acccept, C-81/12, EU:C:2013:275, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει, για παράδειγμα, τη συμβατότητα με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης της υποχρέωσης αθλητή της κατηγορίας «ελπίδων» να υπογράψει την πρώτη σύμβασή του ως επαγγελματία ποδοσφαιριστή με τον σύλλογο που τον κατάρτισε και της υποχρέωσης καταβολής αποζημίωσης η οποία επιβάλλεται στον εν λόγω αθλητή ως συνέπεια

της παράβασης της εν λόγω υποχρέωσης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2010, *Olympique Lyonnais*, C-325/08, EU:C:2010:143, ιδίως σκέψη 26), και έχει αποφανθεί επί άλλων ζητημάτων στον τομέα του αθλητισμού (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Απριλίου 2013, *Asociatia Accept*, C-81/12, EU:C:2013:275, ιδίως σκέψη 45, και της 18ης Ιουλίου 2006, *Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής*, C-519/04 P, EU:C:2006:492, ιδίως σκέψη 42· και υπόθεση *Royal Antwerp Football Club*, C-680/21, η οποία εκκρεμεί επί του παρόντος).

Υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου στον τομέα του δικαίου του αθλητισμού και έχοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει κανένας ειδικός κανόνας που να αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 τις συμβάσεις που συνάπτονται στον τομέα του αθλητισμού οι οποίες, βάσει των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, μπορούν να χαρακτηριστούν συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, το *Senāts* (Ανώτατο Δικαστήριο) εκτιμά ότι δεν συντρέχει κανένας λόγος για να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας δεν έχουν εφαρμογή σε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ αθλητικού συλλόγου στο πλαίσιο των οικονομικών δραστηριοτήτων του και νεαρού αθλητή, ο οποίος δεν έχει ξεκινήσει ακόμη τη σταδιοδρομία του ως επαγγελματία αθλητή. Το γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα στον τομέα του αθλητισμού, στα οποία παρόμοιες συμβάσεις δεν καλύπτονται από τους κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών, δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τη στέρηση από τους καταναλωτές της προστασίας που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης.

Στην υπό κρίση υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, ο νεαρός αθλητής δεν είχε ξεκινήσει ακόμη την επαγγελματική σταδιοδρομία του, ήτοι, δεν είχε ακόμη συνάψει σύμβαση με οποιονδήποτε σύλλογο στο οικείο άθλημα.

[7.3] Το γεγονός ότι πρόσωπο το οποίο συνήψε σύμβαση παροχής υπηρεσιών, υπό την ιδιότητα του καταναλωτή, καθίσταται μεταγενέστερα επαγγελματίας χρήζει επίσης πρόσθετης αποσαφήνισης. Κατά τη γνώμη του *Senāts* (Ανωτάτου Δικαστηρίου), η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει σημαντικά από τις υποθέσεις τις οποίες αφορά η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων περί καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 2020, *Personal Exchange International*, C-774/19, EU:C:2020:1015, σκέψεις 40 και 41, και της 25ης Ιανουαρίου 2018, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψεις 31, 38 και 39). Κατά τη γνώμη του αιτούντος δικαστηρίου, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων των καταναλωτών, είναι αλυσιτελές το γεγονός ότι η δραστηριότητα του νεαρού αθλητή στον τομέα που αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης απέκτησε μεταγενέστερα κατ' ουσίαν επαγγελματικό χαρακτήρα, το δε γεγονός αυτό δεν μπορεί να στερήσει αφ' εαυτού από τον αποδέκτη των υπηρεσιών το δικαίωμα να επικαλεστεί την ιδιότητα του «καταναλωτή».

[7.4] Η αναγκαιότητα υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων σχετικά με το αν οι προβλεπόμενες στην οδηγία 93/13 απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών έχουν εφαρμογή στο συγκεκριμένο είδος συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ νεαρών αθλητών και αθλητικών συλλόγων είναι επίσης πρόδηλη λόγω των διαφορών που παρατηρούνται στη νομολογία των κρατών μελών της Ένωσης.

Κατά τις πληροφορίες που διαθέτει το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο), το Cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού, Γαλλία) αποφάνθηκε, με απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ότι καλαθοσφαιριστής ο οποίος, υπό την ιδιότητα μελλοντικού παίκτη, είχε συνάψει σύμβαση παροχής υπηρεσιών με αθλητικό μεσάζοντα, δυνάμει της οποίας ο μεσάζων δεσμευόταν να διαπραγματευθεί με τους αθλητικούς συλλόγους, για λογαριασμό του αθλητή, τη σύναψη σύμβασης με τον καλαθοσφαιριστή, με αντάλλαγμα την υποχρέωση του καλαθοσφαιριστή να καταβάλει στον μεσάζοντα ορισμένο ποσό που αντιστοιχούσε σε μέρος της αξίας των συμβάσεων που θα συνάπτονταν βάσει της εν λόγω συνεργασίας, ενήργησε ως καταναλωτής και όχι ως επαγγελματίας [απόφαση αριθ. 16/02277 του Cour d'appel de Paris, 2 (εφετείου Παρισιού, 2) της 23ης Μαΐου 2019]. Αντιθέτως, με απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2002, το Oberlandesgericht München (εφετείο αστικών και ποινικών υποθέσεων Μονάχου, Γερμανία) έκρινε, σε διαφορά μεταξύ νεαρού αντισφαιριστή και αθλητικού μεσάζοντα η οποία ανέκυψε από παρεμφερή σύμβαση παροχής υπηρεσιών συναφθείσα μεταξύ των διαδίκων στην υπόθεση εκείνη, ότι δεν ήταν δυνατή η εφαρμογή των κανόνων για την προστασία των καταναλωτών στην εν λόγω έννομη σχέση ([Oberlandesgericht] München, – 19 U 3238/02, της 7ης Νοεμβρίου 2002).

Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλονται στην υπό κρίση υπόθεση έχει ιδιαίτερη σημασία για τη διασφάλιση της ομοιόμορφης ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψη 49).

- 8 Στην υπό κρίση υπόθεση, το εφετείο έκρινε καταχρηστική τη συμβατική ρήτρα δυνάμει της οποίας ο νεαρός αθλητής όφειλε να καταβάλει αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων του κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης (15 έτη).

Το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) επισημαίνει ότι η επίμαχη αμοιβή είναι, όντως, η κύρια αντιπαροχή την οποία ο πάροχος υπηρεσιών αναμένει από τον αποδέκτη των υπηρεσιών.

Προκειμένου να προσδιοριστούν οι κανόνες του δικαίου της Ένωσης που έχουν εφαρμογή στο συγκεκριμένο ζήτημα, πρέπει να εξακριβωθεί αν η επίμαχη συμβατική ρήτρα περιέχει τον καθορισμό του κύριου αντικειμένου της σύμβασης ή αφορά το ανάλογο ή μη μεταξύ του τιμήματος και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών, αφετέρου, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13.

Το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2.², του νόμου περί προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών, με το οποίο μεταφέρεται στην εθνική έννομη τάξη η προμνησθείσα διάταξη της οδηγίας 93/13, τέθηκε σε ισχύ μετά τη σύναψη της σύμβασης.

[8.1] Εάν η προμνησθείσα συμβατική ρήτρα περιέχει τον ορισμό του κύριου αντικειμένου της σύμβασης ή αφορά το ανάλογο ή μη μεταξύ του τιμήματος και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών, αφετέρου, το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί να αποσαφηνιστεί αν πρέπει να θεωρηθεί ότι η προμνησθείσα συμβατική ρήτρα δεν είναι διατυπωμένη με τρόπο σαφή και κατανοητό, κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 93/13, και ότι δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13.

Συναφώς, τίθεται ένα ακόμη ζήτημα λόγω της απόφασης *Olympique Lyonnais*, με την οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των «ελπίδων» ο οποίος, κατά το πέρας της περιόδου κατάρτισής του, υπογράφει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημίωσης, της οποίας το ύψος είναι ανεξάρτητο από τις πραγματικές δαπάνες κατάρτισης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου, της 16ης Μαρτίου 2010, *Olympique Lyonnais*, C-325/08, EU:C:2010:14, σκέψη 50). Θα αντιβαίνει στις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 απόφαση εθνικού δικαστηρίου με την οποία το ύψος του ποσού που ο καταναλωτής υποχρεούται να καταβάλει στον πάροχο υπηρεσιών μειώνεται στο ύψος των πραγματικών δαπανών που ο πάροχος υπηρεσιών πραγματοποίησε κατά την παροχή των υπηρεσιών στον καταναλωτή δυνάμει της σύμβασης; Φαίνεται ότι πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη η νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία, εάν το εθνικό δικαστήριο μπορούσε να αναθεωρεί το περιεχόμενο των καταχρηστικών ρητρών που περιέχονται σε τέτοιες συμβάσεις, η ευχέρεια αυτή θα καθιστούσε ενδεχομένως δυσχερέστερη την επίτευξη του μακροπρόθεσμου σκοπού του άρθρου 7 της οδηγίας 93/13 (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 2021, *Dexia Nederland*, C-229/19 και C-289/19, EU:C:2021:68, σκέψη 64).

[8.2] Εάν η επίμαχη συμβατική ρήτρα περιέχει τον καθορισμό του κύριου αντικειμένου της δίκης ή αφορά το ανάλογο ή μη μεταξύ του τιμήματος και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών, αφετέρου, το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινιστεί επιπλέον, αν, σε περίπτωση που το δικαστήριο εκτιμά ότι το ύψος της αμοιβής είναι προδήλως δυσανάλογο προς τη συνεισφορά του παρόχου υπηρεσιών, μπορεί, παρά ταύτα, να κηρύξει καταχρηστική την εν λόγω συμβατική ρήτρα δυνάμει του εθνικού δικαίου.

Συναφώς, τίθεται ένα ακόμη ζήτημα σε σχέση με το άρθρο 8α της οδηγίας 93/13. Ειδικότερα, το γεγονός ότι η Λεττονία ενημέρωσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η νομοθεσία της δεν βαίνει πέραν των προβλεπομένων στους ελάχιστους κανόνες

που θέτει η εν λόγω οδηγία περιορίζει καθ' οιονδήποτε τρόπο την αρμοδιότητα των δικαστηρίων; Από τις πληροφορίες που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις κοινοποιήσεις που πραγματοποίησαν τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 8α της οδηγίας καθίσταται πρόδηλο ότι τα κράτη μέλη είτε δήλωσαν ότι το εθνικό δίκαιο δεν θεσπίζει κανόνες που βαίνουν πέραν των ελάχιστων κανόνων που τίθενται με την οδηγία είτε δήλωσαν, για παράδειγμα, ότι το εθνικό δίκαιο θεσπίζει κατάλογο συμβατικών ρητρών που θεωρούνται καταχρηστικές σε κάθε περίπτωση, ή κατάλογο ρητρών που πρέπει να θεωρούνται καταχρηστικές, εκτός απόδειξης του εναντίου, ή ότι έχει προβλεφθεί (αντίθετα προς τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13) ότι η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών επεκτείνεται στις ρήτρες που είναι διατυπωμένες με σαφή και κατανοητό τρόπο. Τούτο συνάδει προς την απαίτηση του άρθρου 8α της οδηγίας 93/13 περί ενημέρωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ειδικότερα, σχετικά με τις διατάξεις για την αξιολόγηση των συμβατικών ρητρών ή τους καταλόγους των συμβατικών ρητρών. Ο κατάλογος δεν περιέχει πληροφορίες σχετικά με το αν οποιοδήποτε κράτος μέλος διεύρυνε τον ορισμό της έννοιας του «καταναλωτή» ούτε οποιαδήποτε κοινοποίηση υπ' αυτήν την έννοια από την Ιταλία, παρά το γεγονός ότι ένα ιταλικό δικαστήριο φαίνεται ότι διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής της προβλεπόμενης από την οδηγία προστασίας σε οντότητες εκτός των φυσικών προσώπων (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 2020, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, σκέψη 35). Κατά τη γνώμη του *Senāts* (Ανωτάτου Δικαστηρίου), από τα προεκτεθέντα καθίσταται πρόδηλο ότι οι κοινοποιήσεις των κρατών μελών οι οποίες δημοσιεύονται βάσει του άρθρου 8α μπορεί να μην έχουν αποφασιστική σημασία προκειμένου να εξακριβωθεί αν ένα κράτος μέλος διεύρυνε τον ορισμό της έννοιας του «καταναλωτή».

- 9 Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 93/13 δεν έχει εξετάσει έως τώρα τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εκτιμηθεί το γεγονός ότι ο καταναλωτής ήταν ανήλικος κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης. Γενικά, οι ανήλικοι στερούνται δικαιοπρακτικής ικανότητας για τη σύναψη συμβάσεων (οι διατάξεις του νόμου επιτρέπουν στους ανήλικους να καταρτίζουν δικαιοπραξίες μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για παράδειγμα, κατά τη διάθεση αγαθών τα οποία μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα ή, στις προβλεπόμενες από τον νόμο περιπτώσεις, κατά τις εργασιακές σχέσεις). Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί η σημασία του γεγονότος ότι σύμβαση συναφθείσα εξ ονόματος ανήλικου καταναλωτή από τους γονείς του με πάροχο υπηρεσιών έχει σημαντικές και διαρκείς συνέπειες στην οικονομική κατάσταση του ανήλικου και, κατά συνέπεια, στο δικαίωμά του ιδιοκτησίας (σε περίπτωση σύμβασης του συγκεκριμένου είδους, κατ' ουσίαν καθ' όλη τη διάρκεια της ενδεχόμενης επαγγελματικής σταδιοδρομίας του).

[9.1] Κατά τη γνώμη του *Senāts* (Ανωτάτου Δικαστηρίου), λαμβανομένης υπόψη της προστασίας του παιδιού που κατοχυρώνεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί ο τρόπος με τον οποίο τα δικαστήρια πρέπει να εξακριβώνουν ότι, όντως, η σύμβαση που συνήφθη μεταξύ παρόχου υπηρεσιών

και καταναλωτή ο οποίος ήταν ανήλικος κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, και που, επομένως, υπόκειται στις απαιτήσεις της οδηγίας 93/13, δεν είναι αντίθετη προς το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

Επιπλέον, τα δικαστήρια πρέπει να εξακριβώνουν επίσης αν η εν λόγω σύμβαση περιορίζει υπέρμετρα το δικαίωμα ιδιοκτησίας του ανηλίκου το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[9.2] Αντιθέτως, εάν η σύμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και, επιπλέον, η εν λόγω οδηγία δεν επιτρέπει στα εθνικά δικαστήρια να εφαρμόζουν στις σχετικές συμβάσεις τις διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών που περιέχονται στην οδηγία, το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινιστεί αν πρέπει να διαπιστωθεί ότι η σύμβαση θίγει τα προμνησθέντα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι οι αθλητικές δραστηριότητες εμπίπτουν καθεαυτές στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης (βλ. σημεία 7.1 και 7.2 της παρούσας διάταξης).

- 10 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο) κρίνει αναγκαίο να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εφαρμοστούν οι κανόνες σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους καταναλωτές.

Διατακτικό

Δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [παραλειπόμενα] [αναφορά σε εθνικούς δικονομικούς κανόνες] το Senāts (Ανώτατο Δικαστήριο)

αποφασίζει:

Υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (στο εξής: οδηγία 93/13), σύμβαση παροχής υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας αθλητή συναφθείσα μεταξύ, αφενός, επαγγελματία που ασκεί την επαγγελματική δραστηριότητά του στον τομέα της ανάπτυξης και της προπόνησης αθλητών και, αφετέρου, ανηλίκου εκπροσωπούμενου από τους γονείς του ο οποίος, κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, δεν ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα στον τομέα του οικείου αθλήματος;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, αντιβαίνει στην οδηγία 93/13 εθνική νομολογία η οποία ερμηνεύει τη νομοθεσία περί μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας στην εθνική έννομη τάξη υπό την έννοια ότι

οι διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών που περιέχονται στην εν λόγω οδηγία εφαρμόζονται επίσης στις εν λόγω συμβάσεις;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ή στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, μπορεί εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 93/13, συμβατικής ρήτρας η οποία ορίζει ότι, για την παροχή των υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας σε συγκεκριμένο άθλημα που προσδιορίζονται στη σύμβαση, ο νεαρός αθλητής δεσμεύεται να καταβάλει αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη και να μην θεωρήσει ότι η εν λόγω ρήτρα καταλέγεται σε εκείνες ο καταχρηστικός χαρακτήρας των οποίων δεν εκτιμάται δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να θεωρηθεί διατυπωμένη με σαφή και κατανοητό τρόπο, κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 93/13, συμβατική ρήτρα η οποία ορίζει ότι, για την παροχή των υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας αθλητή που προσδιορίζονται στη σύμβαση, ο νεαρός αθλητής δεσμεύεται να καταβάλει αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη, λαμβανομένου υπόψη ότι, κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, ο νεαρός αθλητής δεν διέθετε σαφείς πληροφορίες σχετικά με την αξία της παρεχόμενης υπηρεσίας ούτε σχετικά με το ποσό που θα έπρεπε να καταβάλει για την εν λόγω υπηρεσία, οι οποίες θα του παρείχαν τη δυνατότητα να αξιολογήσει τις οικονομικές συνέπειες που η εν λόγω σύμβαση μπορούσε να έχει για αυτόν;

5) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι συμβατική ρήτρα η οποία ορίζει ότι, για την παροχή των υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας αθλητή που προσδιορίζονται στη σύμβαση, ο νεαρός αθλητής δεσμεύεται να καταβάλει αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη συνιστά, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ρήτρα η οποία δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση, λαμβανομένου υπόψη ότι η συγκεκριμένη διάταξη δεν συνδέει την αξία της παρεχόμενης υπηρεσίας με το κόστος που συνεπάγεται για τον καταναλωτή;

6) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, θα αντιβαίνει στις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 απόφαση εθνικού δικαστηρίου με την οποία το ύψος του ποσού που ο καταναλωτής υποχρεούται να καταβάλει στον πάροχο υπηρεσιών μειώνεται στο ύψος των πραγματικών δαπανών που ο πάροχος υπηρεσιών πραγματοποίησε κατά την παροχή των υπηρεσιών στον καταναλωτή δυνάμει της σύμβασης;

7) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, και εάν η συμβατική ρήτρα που ορίζει ότι, για την παροχή των υπηρεσιών στήριξης της ανάπτυξης και της σταδιοδρομίας αθλητή που προσδιορίζονται στη σύμβαση,

ο νεαρός αθλητής δεσμεύεται να καταβάλει αμοιβή ανερχόμενη στο 10 % των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη δεν υπόκειται σε εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13, μπορεί το εθνικό δικαστήριο, το οποίο διαπιστώνει ότι το ύψος της αμοιβής είναι προδήλως δυσανάλογο προς τη συνεισφορά του παρόχου υπηρεσιών, να αποφανθεί, παρά ταύτα, ότι η εν λόγω συμβατική ρήτρα είναι καταχρηστική δυνάμει του εθνικού δικαίου;

8) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να ληφθούν υπόψη, σε περίπτωση σύμβασης συναφθείσας με καταναλωτή πριν από την έναρξη ισχύος του άρθρου 8α της οδηγίας 93/13, οι πληροφορίες που το κράτος μέλος κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του άρθρου 8α της εν λόγω οδηγίας όσον αφορά τις διατάξεις που το κράτος μέλος θεσπίσε δυνάμει του άρθρου 8 της ίδιας οδηγίας και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, περιορίζεται η αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων από τις πληροφορίες που κοινοποίησε το εν λόγω κράτος μέλος δυνάμει του άρθρου 8α της οδηγίας 93/13 όταν το κράτος μέλος έχει δηλώσει ότι η νομοθεσία του δεν βαίνει πέραν των προβλεπομένων από τους ελάχιστους κανόνες που θεσπίζονται στην εν λόγω οδηγία;

9) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ή στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, ποια η σημασία, υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 24 του εν λόγω Χάρτη, για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί μεταφοράς στην εθνική έννομη τάξη των διατάξεων της οδηγίας 93/13, του γεγονότος ότι, κατά τον χρόνο σύναψης της επίμαχης σύμβασης παροχής υπηρεσιών, διάρκειας 15 ετών, ο νεαρός αθλητής ήταν ανήλικος και, επομένως, η εν λόγω σύμβαση συνήφθη από τους γονείς του εξ ονόματος του ανήλικου, θεσπίζοντας για τον ανήλικο την υποχρέωση καταβολής αμοιβής ανερχόμενης στο 10 % του συνόλου των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη;

10) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ή στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, λαμβανομένου υπόψη ότι οι αθλητικές δραστηριότητες emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 2 του εν λόγω Χάρτη, σύμβαση παροχής υπηρεσιών διάρκειας 15 ετών συναφθείσα με ανήλικο αθλητή –από τους γονείς του εξ ονόματος του αθλητή– με την οποία ο ανήλικος αναλαμβάνει την υποχρέωση καταβολής αμοιβής ανερχόμενης στο 10 % του συνόλου των εσόδων που θα εισπράξει κατά τα 15 επόμενα έτη;

Αναστέλλει τη διαδικασία έως την έκδοση αποφάσεως από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η παρούσα διάταξη είναι απρόσβλητη.

[παραλειπόμενα]
[υπογραφές]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ